

ادامه ی بحث از مقوم های حکومت اسلامی

بسم الله الرحمن الرحيم

از برخی از فقها مطالبی نقل کردیم. آخرین سخنی که داریم از آقای منتظری است. ایشان تحت عنوان مبدأ حکومت و سیادت و مشروعیت فرموده است: حاکمیت و سیادت (مشروعیت) دو نظر در موردش وجود دارد. نظر علمای شیعه این است که مبدأ مشروعیت نصب الهی است. خدا پیامبر را تعیین می کند، پیامبر هم امام را تعیین می کند و امام زمان هم فقهای خاصی را نصب کرده است و از این طریق حاکمیت شکل می گیرد و شکل دیگری هم ندارد و رأی مردم جایگاهی ندارد و مشروعیت نمی دهد. در مقابل این نظر، اهل تسنن می گویند: مبدأ مشروعیت و سیادت مردم هستند و بعد از پیامبر مردم مبدأ شدند اهل حل و عقد تجسد رأی مردم هستند و گاهی هم استناد می کنند به تسلط الناس علی انفسهم تکوینا (ایشان گفته است: تکوینا ولی به نظر ما اینجا بحث تکوین نیست بلکه تشریح است).

بعد ایشان می گوید به نظر من می شود بین این دو نظر جمع کرد. بگوییم هم نصب الهی هم انتخاب مردم به این معنا جایی که نصب الهی است خط قرمز است مثل نصب پیامبر به عنوان پیامبری و امامت و در مورد 12 امام که نصب خاص است مردم هیچ نقشی نداشته اند اما در عصر غیبت هم نصب امام معصوم نقش دارد و هم رأی مردم. نصب امام معصوم باعث می شود دست مردم باز نباشد. نقش مردم هم به این شکل است که انتخاب می کنند مستقیم یا غیر مستقیم.

این تحقیق سؤال دوّم (آیا در باور امامیه حکومت اسلامی شکل خاصی دارد؟) و سؤال اوّل (مقوم حکومت اسلامی چیست؟) را پاسخ داد. اما اینکه آیا اگر نتوانستیم حکومت اسلامی تشکیل دهیم ولی می توانستیم حکومتی به سوی اسلام ایجاد کنیم آیا لازم است یا نه؟ در اینجا پاسخی نداد ولی کسانی که با ایشان آشنا باشند می دانند که نظر ایشان در مورد این سؤال نیز مثبت است مثل مرحوم نائینی.

مطلب بعد در مورد قانون اساسی ما است و به نظر من قانون اساسی اگر از این عبارت ها مهم تر نباشد کم تر نیست و پشتوانه ی محکم علما و بزرگان را دارد و به عنوان تجمیع افکار فقها، حقوق دانان و سیاستمداران ارزش بررسی دارد؛ می خواهیم ببینیم از قانون اساسی می توانیم پاسخ سه سؤالی را که مطرح کرده ایم را بیرون بیاوریم یا نه؟

گزارشی مختصر از قانون اساسی:

در قانون اساسی از عنوان حکومت ایران به «جمهوری اسلامی» تعبیر کرده است نه حکومت اسلامی یا حکومت بر اساس شریعت و امثال این ها.

اصل 5 با اصل 107 تا 112 اصولی است که مظان پیدا کردن پاسخ پرسش ماست و در این اصول تعبیر به جمهوری اسلامی شده است. منتهی جالب این است که یکی از اصولی که بین سال 58 و 68 تغییر کرده و پاسخ پرسش ما می تواند باشد همین اصل 5 است.

در اصل اول عنوان حکومت ایران را که همان جمهوری اسلامی است بیان می کند و در اصل پنجم شکل و فرم آن را بیان کرده است و می گوید در زمان غیبت امام زمان عج در جمهوری اسلامی ایران ولایت امر و امامت امت بر عهده ی فقیه عادل و باتقوا، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است.

اشکال: در قانون اساسی این شکل آمده و درصدد رد بقیه ی اشکال نبوده است و منحصر به این شکل نیست.

پاسخ: چون این اصل در مقابل اصل قبلی آورده شده است دلالت بر رد بقیه اشکال دارد چون در آن اصل حداقل دو شکل از حکومت بیان شده یکی رهبری فردی فقیه و دیگری رهبری شورایی مرکب از فقها و چون قانون اساسی سال 68 آن را حذف می کند معلوم می شود آن را قبول ندارد.